

Overeenkomst inzake economische samenwerking tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Koninkrijk Marokko; Rabat, 23 december 1971

**BRIEF VAN DE MINISTER VAN
BUITENLANDSE ZAKEN**

Nr. 1

's-Gravenhage, 7 juni 1972.

Ter griffie van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen: 16 juni 1972.

De wens, dat deze overeenkomst aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal zal worden onderworpen, kan door of namens de Kamer of door ten minste dertig leden der Kamer of door de Gevolmachtigd Minister van Suriname onderscheidenlijk de Nederlandse Antillen te kennen worden gegeven uiterlijk op 16 juli 1972.

Ter voldoening aan het bepaalde in het tweede lid van artikel 60 en onder verwijzing naar het derde lid van artikel 61 van de Grondwet, alsook naar het eerste lid van artikel 24 van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, de Raad van State van het Koninkrijk gehoord, heb ik de eer u hierbij de Franse tekst en de vertaling in het Nederlands over te leggen van de op 23 december 1971 te Rabat tot stand gekomen Overeenkomst inzake economische samenwerking tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Koninkrijk Marokko (*Trb.* 1972, 14).

Een toelichtende nota bij deze overeenkomst gelieve u hiernevens aan te treffen.

De goedkeuring wordt voor het gehele Koninkrijk gevraagd.

Aan de Gouverneurs van Suriname en de Nederlandse Antillen is verzocht hogergenoemde stukken op 16 juni 1972 over te leggen aan de Staten van Suriname, onderscheidenlijk van de Nederlandse Antillen.

De Gevolmachtigde Ministers van Suriname en de Nederlandse Antillen zijn van deze overlegging in kennis gesteld.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
N. SCHMELZER.

TOELICHTENDE NOTA

In het kader van het in 1965 aangevangen beleid inzake de versterking en uitbreiding van de economische betrekkingen met een aantal voor dit doel - in overleg met het georganiseerde bedrijfsleven - gekozen ontwikkelingslanden¹⁾ heeft een Nederlandse delegatie van 8-19 maart 1971 te Rabat besprekingen gevoerd met een Marokkaanse delegatie ten einde tot de opstelling van een economische samenwerkingsovereenkomst te geraken.

Deze besprekingen hebben op 19 maart 1971 geleid tot de parafering van een tekst van een economische samenwerkingsovereenkomst, die in grote lijn overeenkomt met dergelijke reeds eerder met andere landen gesloten samenwerkingsakkoorden. De overeenkomst (*Trb.* 1972, 14) werd op 23 december 1971 te Rabat ondertekend.

¹⁾ Verwezen moge worden naar de Overeenkomsten inzake economische en technische samenwerking, welke tussen het Koninkrijk en onderscheidenlijk Ivoorkust, Senegal en Kameroen zijn gesloten (laatstelijk *Trb.* 1967, 190, *Trb.* 1971, 44 en *Trb.* 1971, 108), de Overeenkomst inzake economische samenwerking tussen het Koninkrijk der Nederlanden en Indonesië (*Trb.* 1968, 88), de Overeenkomsten inzake economische en technische samenwerking met Tanzania en Soedan (*Trb.* 1970, 77 en *Trb.* 1970, 168), de Overeenkomsten inzake economische samenwerking met Kenya en Oeganda (*Trb.* 1970, 166 en *Trb.* 1970, 87) en de Overeenkomst inzake economische samenwerking met Maleisië (*Trb.* 1971, 152).

Aan
de Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal

De overeenkomst heeft in belangrijke mate ten doel investeringen over en weer een zo goed mogelijke bescherming te bieden en deze daardoor te stimuleren. Met het oog hierop zijn in de overeenkomst bepalingen opgenomen die voldoen aan de hier te lande gestelde voorwaarden voor eventuele herverkiezing tegen niet-commerciële risico's verbonden aan investeringen in ontwikkelingslanden. Deze voorwaarden met name omschreven in artikel 7, onder *b*, van de op 26 juni 1969 in werking getreden Wet herverzekering investeringen (*Stb.* 1969, 268) houden in dat met de regering van het land waar de investering plaatsvindt een bevredigende voorziening moet zijn getroffen met betrekking tot de regels welke ten aanzien van Nederlandse investeringen aldaar zullen gelden; voorts dat een regeling moet zijn getroffen voor de procedure ingeval van geschil tussen een Nederlandse investeerder en het betrokken land, dan wel voor het verhaal van uitkeringen wegens verliezen die op grond van de in de Wet bedoelde herverzekeringen zullen moeten worden vergoed.

Bij de formulering van de regels met betrekking tot investeringen is het onder auspiciën van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) opgestelde en op 12 oktober 1967 door de Raad dier Organisatie aanvaarde Verdrag inzake de bescherming van de eigendom van buitenlanders mede in aanmerking genomen.

Wat betreft de investeringsbescherming in het bijzonder werden de volgende bepalingen overeengekomen:

- de rechtvaardige en billijke behandeling van investeringen, zulks op basis van nationale behandeling c.q. meestbegunstiging (*artikel IX*);

- de erkenning van subrogatie in geval van een uitkering wegens niet-commerciële schade (*artikel XII*);

- de verplichte conciliatie- of arbitrageprocedure op de voet van het Verdrag van Washington van 18 maart 1965 (*laatstelijk Trb.* 1970, 100) in geval van een geschil tussen een investeerder en het land waar geïnvesteerd wordt (*artikel XIII*);

- een overgangsregime van tien jaar ten aanzien van vóór de beëindiging van de overeenkomst gedane investeringen (*artikel XIX*, vierde lid).

Volgens *artikel I*, onder *a*, vallen onder de term „onderdanen” van een partij, voor zover het rechtspersonen betreft, de volgens de wetgeving van die partij opgerichte rechtspersonen, wier voornaamste vestiging op het grondgebied van die partij is gelegen.

Volgens onderdeel *b* zal een naar Marokkaans recht opgerichte en in Marokko gevestigde rechtspersoon, waarbij een onderdaan (natuurlijke of rechtspersoon) van het Koninkrijk een overwegend belang heeft, voor de doeleinden van de overeenkomst als onderdaan van het Koninkrijk worden beschouwd, indien daartoe door Marokko toestemming is verleend dan wel daarover tussen de investeerder en Marokko overeenstemming is bereikt en indien die rechtspersoon de haar uit hoofde van de wetgeving van het land van vestiging opgelegde verplichtingen nakomt. Hetzelfde geldt mutatis mutandis wat betreft een naar het recht van een der landen van het Koninkrijk der Nederlanden opgerichte en aldaar gevestigde rechtspersoon.

Ten aanzien van de in *artikel I*, onder *c* gegeven niet-uitputtende omschrijving van het begrip investering zij nog vermeld dat ook naar Marokkaans inzicht in het kader van „joint ventures” gedane investeringen uit hoofde van de overeenkomst worden beschermd (vgl. *artikel I*, onder *c*, ii).

Artikel X bevat bepalingen over de transfer van uit investeringsactiviteiten voortvloeiende kapitaalopbrengsten en repatriërend kapitaal. Wat betreft in overeenstemming met de voorwaarden van de investeringswetgeving gedane investeringen, zal de transfer overeenkomstig de bijzondere bepalingen dier wetgeving (geldend op het moment dat toestemming tot de investering in kwestie werd gegeven) c.q. overeenkomstig een latere gunstiger wetgeving plaatsvinden. Hetgeen mag worden overgemaakt wordt in genoemd artikel op niet-uitputtende wijze opgesomd.

Met betrekking tot het artikel dat de voorwaarden omschrijft welke het onrechtmatig karakter ontnemen aan maatregelen leidend tot onvrijwillig bezitsverlies (*artikel XI*) wenste Marokko aanvankelijk de mogelijkheid tot transfer van de schadeloosstelling in beginsel afhankelijk te stellen van de vervulling van de voorwaarden gesteld in de op het tijdstip van de investering van kracht zijnde reglementering. Uiteindelijk werd overeenstemming bereikt om in dit artikel op ongeclausuleerde wijze in transfermodaliteiten te voorzien. Volgens het onder *c* gestelde dient de schadeloosstelling, binnen de termijnen welke normaal ter vervulling van de formaliteiten ter zake zijn vereist, te worden uitgekeerd en in dezelfde valuta als die van de initiële investering transferabel gesteld.

Wat de overige aspecten van de economische samenwerking betreft werden bepalingen over de volgende onderwerpen overeengekomen:

- bevordering van de economische samenwerking (*artikel II*);

- kredietfaciliteiten ter zake van de levering van kapitaalgoederen en de uitvoering van openbare werken met een transfergarantie daarvoor (*artikel III*);

- intensivering van de handelsbetrekkingen (*artikel IV*);

- nationale behandeling c.q. meestbegunstiging op het gebied van de belastingheffing (*artikel VI*);

- een behandeling op het gebied van de industriële eigendom die niet minder gunstig is dan die welke de eigen onderdanen genieten, voor zover multilaterale overeenkomsten niet van toepassing zijn (*artikel VII*);

- het verlenen van faciliteiten bij de organisatie van tentoonstellingen en bij de in- en wederuitvoer van beroepsmateriaal en van materiaal en uitrusting bestemd voor de uitvoering van technische werken, een en ander overeenkomstig de wetgeving en internationale formele verbintenissen (*artikel VIII*).

Het scheepvaartartikel (*artikel V*) belichaamt een tijdens de onderhandelingen bereikt compromis. In het eerste lid van dit artikel wordt het beginsel van de vrijheid van de koopvaardij tot uitdrukking gebracht. Partijen zullen zich van iedere discriminatie onthouden. Het tweede lid voorziet, met onverkorte handhaving van het vreemdelingenbeleid, in nationale behandeling in het bijzonder op het gebied van de heffing van haven- en ter zake van de vrije toegang tot en het gebruik van havens en van de havenfaciliteiten.

Het in het tweede lid, onder *a*, neergelegde beginsel van nationale behandeling geldt ingevolge onderdeel *b* echter niet voor de haven-, sleep- en loodsdiensdiensten, de kustvaart en de visserij. Aanvankelijk wenste Marokko zich de mogelijkheid voor te behouden ook andere gebieden uit te zonderen, waartegen van Nederlandse zijde bezwaar is gemaakt. Uiteindelijk is een compromis bereikt door opneming van de term „met name” in onderdeel *b* voor de daarin opgesomde terreinen waarvoor de uitzondering geldt, en door instemming van Marokkaanse zijde met een briefwisseling tussen de beide delegatievoorzitters, waarin werd vastgelegd dat in geval een Partij zich bij de wet andere dan de in het tweede lid, onderdeel *b*, opgesomde activiteiten zou voorbehouden, zij de wederpartij *a posteriori* langs diplomatieke weg daarvan zal kennis geven.

Het derde lid heeft betrekking op de vereenvoudiging van havenformaliteiten op administratief, douane- en sanitair gebied, een en ander met inachtneming van de internationale formele verbintenissen, de nationale wetgeving en havenreglementen. Aan het verzoek van Marokkaanse zijde om eveneens in het kader te blijven van internationale aanbevelingen terzake van de scheepvaart van ontwikkelingslanden – waarbij met name werd gedacht aan aanbevelingen van de Conferentie der Verenigde Naties voor Handel en Ontwikkeling (UNCTAD) – kon op voor Nederland bevredigende wijze worden tegemoet gekomen doordat aan het begrip „formele internationale verbintenissen” zijn toegevoegd de woorden „met inbegrip van de aanbevelingen aangenomen in het kader van de Verenigde Naties”.

Ingevolge het vierde lid vallen oorlogs- en vissersschepen buiten de werking van de overeenkomst; tevens bevat het artikellid een omschrijving van de term „bemanning”.

Wat betreft de economische samenwerking in het algemeen zijn voorts van belang *artikel XV*, houdende instelling van een Gemengde Commissie, en *artikel XVII*, houdende een verplichte arbitrageregeling op basis van de eerbiediging van het recht.

Artikel XVI erkent het recht van beroep van onderdanen van een overeenkomstsluitende partij op gunstiger bepalingen in andere verdragen, die voor beide partijen bindend zijn.

De overeenkomst zal een initiële looptijd hebben van tien jaar en voorziet in de mogelijkheid van stilzwijgende verlenging voor gelijke perioden (*artikel XIX*).

Met betrekking tot *artikel XVIII* kan worden opgemerkt, dat de regeringen van de Nederlandse Antillen en van Suriname hebben medegedeeld het op prijs te stellen dat de overeenkomst mede voor hun landen zal gelden.

Naar het oordeel van de ondergetekenden komen de overeenkomstbepalingen op essentiële punten aan de Nederlandse verlangens tegemoet, terwijl zij, zoals in de aanhef is vermeld, beantwoorden aan de vereisten van de Wet herverzekering investeringen. Het tot stand komen van de overeenkomst wordt ook van Marokkaanse zijde als een belangrijke bijdrage tot de verdere ontwikkeling van de economische betrekkingen tussen beide landen beschouwd.

Aangezien van Marokkaanse zijde is aangedrongen op het zo spoedig mogelijk tot stand brengen van een kader voor economische samenwerking, met name ten einde geïnteresseerden te stimuleren tot het doen van investeringen in Marokko, wordt de overeenkomst voor ten hoogste één jaar voorlopig toegepast; een daartoe strekkende briefwisseling heeft bij de ondertekening van de overeenkomst plaatsgevonden.

De Minister van Economische Zaken,

H. LANGMAN.

De Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken,

WESTERTERP.

De Minister van Financiën,

R. J. NELISSEN.